

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (nekdanja L. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvestica 30 vin., pogojen prostor, poslanje in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 661.

V Ljubljani, v torek dne 19. avgusta 1913.

Leto III.

Atentat v Zagrebu.

Zagreb, 18. avgusta. Kraljevski komisar baron Skerlec se je danes dopoldne udeležil slavnostne maše v proslavo kraljevega rojstnega dne v katedrali sv. Stefana. Pri tej priliki je bil izvršen nanj revolverjski atentat in sicer po eni verziji že v cerkvi, po drugi pa, ko je odhajal iz cerkve. V cerkvi je za barona — sedaj za kraljevega komisarja — rezerviran prostor prav pred glavnim oltarjem. Dasi je bilo tudi v cerkvi večje število detektivov, se je napadalcu vendar posrečilo, da je prišel v bližino barona Skerleca. Nenadoma — po zatirjanju nekaterih oseb, ki so bile v cerkvi — je prav pri povzdiganju potegnili revolver in ga sprožil proti kraljevskemu komisarju. Nastala je panika. Ljudje so planili nad atentatorja, medtem ko so drugi tiščali k vratom. Skerlec je bil zadel, vendar je imel dovolj moči, da je šel sam do avtomobila, ki je čakal na Kaptolu pred glavnim cerkvenim vhodom in se je dal odpeljati do bolnice usmiljenih bratov na Jelačićevem trgu. Tukaj so ga zdravniki takoj preiskali in mu vzeli kroglo iz rane. Niso mu pa dovolili zapustiti bolnice, ker je nevarnost, da nastanejo komplikacije.

Napdalec je bil aretiran. Na policiji je povedal, da se piše Stjepan Dojčić. Rojen je v Ljubljani v varaždinski županiji in je 24 let star. Lani se je vrnil iz Amerike, kjer je zadnji čas živel v Chicagu. Pravi, da se je med odložitimi Hrvatimi ustanovila zveza z namenom, da prepreči komisarjat na Hrvaškem s terorističnimi sredstvi. Dojčić se je lani vrnil iz Amerike in je dolgo iskal priliko, da izvrši atentat na Cuvaja, kar se mu pa ni posrečilo, ker ni bilo Cuvaja nikdar v Zagrebu. Dojčić se ni nič keša, in pravi, da bodo drugi dopolnili njegovo delo, če je njemu izpodletelo. Oddan bo sodnemu stolu.

Od kar je prišla ta vest, je zveza z Zagrebom zadržana kakor lani. Natančnejšega poročila torej za sedaj ni mogoče dobiti.

V dveh letih dva krvava atentata na kraljevske komisarje v deželi, ki je kolikor toliko v srednji Evropi — to je pravzaprav dovolj in vredno razmišljanja. Ni treba, da bi se človek ogreval za teroristično taktiko, lahko jo celo povsem odločno obsoja, ali kakor je vsak dogodek utemeljen, tako morajo biti tudi ti atentati razumljivi, tudi če so nesamostojni. Kajti modri res niso. Lani je Jukić streljal na Cuvaja; namesto njega je zadel Hervoica, sebe je spravil v nevarnost, poleg njega je prišla še cela vrsta mladih ljudi v težko ječo, komisarjat na Hrvaškem se pa zaradi tega ni skrajšal niti za eno uro in Cuvaj ni imel razum strahu, ki je priložen njegovi pandurski brutalni naravi toliko škode, kolikor je črna za nohtom.

In kaj naj se doseže s sedanjim atentatom na Skerleca, na človeka, ki je bil včeraj še popolnoma neznani in ki je postal komisar edino zato, ker je bil slepo poslušen uradnik in ker ga je slučajno opazil grof Khuen-Hedervary? Skerlec je zadel Dojčićeva krogla; menda rana ni smrtna. Ali tudi če bi bil atentat dosegel z napadalčevega stališča popoln uspeh, ne bi bilo druge posledice, kakor da bi komisarja slavnostno pokopali, napadalec pa najbrže obesili. V palačo na Markovem trgu bi se pa priselil drug komisar. In bilo bi tudi vseeno, če se ne bi naselil v njej, da bi le dal komisarjatu svoje ime.

Lanski Jukićev atentat je bil v tem oziru tako poučen, da morajo le najkrajše politični otroci pripisovati teroristični taktiki drugačen kakor kriminalističen pomen. Cuvaj se je ustrašil, kar ni z ozirom na značaj njemu enakih junakov nič čudnega. V svoji domišljiji je videl po vsem Zagrebu same napete re-

volverje. Izven banske palače, katero je skrunil s svojo navzočnostjo se nikjer ni čutil varnega. Zato jo je popihal čez mejo, čim je dobil prvo priliko, pa se je klatil po svetu, da ni bilo nikdar znano, kje bi ga bilo mogoče najti. Komisarja faktično cele dolge mesece ni bilo na Hrvaškem, ali komisarjat je kljub temu tako točno funkcioniral, da ni nihče čutil Cuvajeve odsotnosti.

Politični atentatorji so večinoma idealisti, če niso duševno nenormalni ljudje. Idealizem pa je v njih tako razvit, da ne ostaja poleg njega sploh nič prostora za realnost. Tako vidijo povsod le osebe, moč razmer jim je pa tuja. Osebam pripisujejo pomen, ki ga nikdar nimajo, in najbolj obsojane osebe smatrajo skoraj nekega za bogove. Odstraniti komisarja se zdi kakšnemu Jukiću ali Dojčiću toliko kolikor premakniti ves položaj v deželi. In kakor vidijo v taki posamezni osebi nadčloveško silo, mislijo, da tudi posamezna oseba s svojim revolverjem lahko izvrši, česar ni mogel ne parlament, ne ves narod.

Jukić je bil nedvomno abnormalen človek. Po najnovejšem atentatu bi človek tudi Dojčića, ne da ga pozna, smatral za zmedenega. Zakaj njegov atentat je še veliko bolj nezmišeln kakor Jukićev. Cuvaj je bil glede na neustavnost svoje misije osebno skrajno zopna figura. Njegova puhlost je enako izževala splošno sovraštvo kakor njegov nesramno brutalni nastop in njegova zločinska dejanja. Skerlec pa ni nič drugega kakor uradnik, ki gre tja, kamor ga pošljejo, seveda na dobro mesto rajši kakor na slabo. Hrvaška javnost je ostala napram njemu popolnoma ravnodušna. Ker obstoja komisarjat, je vseeno, če se komisar piše Skerlec ali pa kako drugače. In ker se komisarji ni dal odpraviti, je napravil Skerlecov prihod v Zagreb komaj kaj več vtiska kakor prihod kakšnega zanimivega tuca v kakšen večji hotel.

Za odstranitev komisarjata so se trudile opozicijske stranke; ves narod je protestiral proti komisarjatu; avstrijski parlament je zahteval normalne razmere na Hrvaškem. Uspeh je izostal. Česar niso mogle doseči vse te moči, misli Dojčić doseči s svojim revolverjem. Če moč ni blazen, je vsekakor blazna ta misel.

Razumljivo pa je, da blodi vedno po svetu toliko ljudi, ki mislijo, da košček svinca lahko izpremeni usodo naroda in spravi zgodovino v druga tise. Saj uče po vseh šolah izključni pomen oseb; vso zgodovino prikazujejo mladini kot kroniko kraljev, generalov in ministrov, ki so dali svetu s svojo individualnostjo to lice, katero zdaj kaže. Oficijska pedagogika gnolji njiivo, na kateri dozorevajo take ideje, da je usoda Hrvaške vprašanje, ki ga lahko rešita Skerlec in Dojčić.

Na obe strani gre to precenjevanje osebnosti. Osebi na uradnem mestu se daje pomen, ki ga ima le urad, in tudi ta ne sam ob sebi, temveč le na podlagi gotovih razmer; na drugi strani pa živi atentator v megalomaniji, da ga je kakšna višja sila poslala na svet reševati zadeve celih narodov.

Ali če je atentat blazen, je vendar pomenljiv; in če bi bili takozvani odločujoči faktorji prav tako udarjeni s slepoto kakor obžalovani vredni napadalec, bi morali razumeti to svarilno znamenje. Dvajset let je Khuen-Hedervary tlačil in davil Hrvaško na brezprimeren način. Sovražstvo do njega je bilo neizmerno. Malokateri silnika je ljudstvo tako preklinjalo kakor njega. Ali ves čas ni bilo nobenega atentata. Zdal sta v dveh letih dva napada. To ne pomeni, da je le dvoje zmedenih ljudi na Hrvaškem, ampak je v deželi že zelo obupno stanje, ki poraja take sado. Skrajni čas je, da nastanejo na Hrvaškem normalne razmere. Če ne spoznajo tega v Budimpešti in na Dunaju, se zgode lahko še hujše reči kakor osamljeni atentati.

socialna nasprotstva od liberalne buržvazije. Napoleon, ki je bil pravkar rešil posedujoče stanove proletarskega upora, je kometiral z delavci, da bi oplašil meščansko opozicijo. Bismark in pruski konservativci so izigravali delavsko gibanje proti napredni stranki. Na Avstrijskem so mobilizirali fevdalce zapostavljene narode in razrede proti nemškemu liberalizmu. Ali naj bi šlo delavstvo z vlado proti buržvaziji in tako izsililo od vladajočih izboljšanje socialnega položaja? Ali pa naj bi preložilo boj proti liberalni buržvaziji in jej pomagalo upropastiti reakcionarne sile, da bi začelo pozneje, v meščanski državi s parlamentarno vlado, ko bi postal položaj ugodnejši, razredni boj?

V tem boju je bil Bebel v taboru revolucionarne demokracije. Ni verjel, da bi postala splošna volilna pravica orožje delavstva, splošna volilna pravica kot dario vladajočih. Upal je, da se kmalu ponovi veliko revolucionarno gibanje, kakor ga je bil doživel leta 1848. Hotel je zvezo z malomeščanstvom, hotel je pritegniti kmete, da bi imela bližnja revolucija močno ljudsko armado. Šele ko bi nova revolucija porazila protirevolucionarne sile, bi bila ugodna tla za odločilni boj proti kapitalizmu. Bebel je bil demokrat, preden je postal socialist; in zagovornik revolucionarne demokracije je ostal vedno.

Bebel — socialni demokrat.

Korak za korakom se je oddaljeval Bebel od liberalizma in prehajal k socializmu. V njegovem razvoju se zrcali vsa zgodovina nemškega proletariata. V boju zoper pristaše Lassalove se je bil seznanil Bebel z Lassalovimi spisi. Od Lassalla je prešel k Marxu, tako pravi sam. V ječi je bil prečital Marxov »Kapital« in od tega časa je postal apostol socializma. Nihče ni znal tako kakor on zbuhati vero v veliko bodočnost, ko ne bo ne revežev, ne bogatinov, ne hlapcev in ne gospodarjev. Življensko delo Karla Marxa je bilo, da je zbudil zaupanje in samozavest delavskega razreda, da je pokazal nepremagljivo silo organiziranega delavstva, ki podere vse zvišave in spletke, vse laži in nasilnosti onih, ki se zoperstavljajo zgodovinskemu razvoju; tega zaupanja, te vere pa ni znal zbuhati, razširjati, poglobljati nihče tako kakor Bebel. Le vera — vera seveda, ki izteka iz znanstva — daje moč, ki prestavlja gore. Tako kakor je učil Bebel socializem, v načinu njegove razlage socialističnih nauk, temelji dober del mogočnega sila navdušenja, s katerim se je borilo nemško delavstvo in s katerim se še bori in se bo borilo. Njegove besede so se vgreble glavam in srcem proletarcev in proletark, zakaj proletarsko življenje je prvi osvobodil on. Revolucionarno demokracijo in znanstveni socializem sta združila v enoto Marx in Engels; da pa je postala ta enota živo življenje, to je Beblova zasluga.

Veleizdajniški proces.

Stališče, ki sta ga bila zavzemala Bebel in Liebknecht med nemško-francosko vojno, je spravilo vse »patriote« v brezmejno besnost. To razpoloženje so hoteli izrabiti mogotci, da stro delavsko gibanje, ki jim je postajalo od dne do dne neprijetnejše. Mislili so, če stro voditelji, uničijo gibanje mas in tako so obesili Beblu,

Dnevne beležke.

— Nestranski liberalci dr. Ravnihar je napravil v soboto veliko ekskurzijo na polje socialnih vprašanj in je reševal slovensko delavstvo na narodni podlagi. Resnično, čital je toliko, da si je iz citatov lahko sestavil precejšen govor in če bi bil ostal samo pri citatih, zlasti pri tistih, katerih virov ni navedel, bi bil njegov govor kot kompilacija prav hvale vreden. Tako je n. pr. našel prav lepe stavke v knjigi prof. dr. Lončarja o Slovincih. Ali dr. Ravnihar je imel preveč ambicije; hotel je povedati tudi kaj originalnega, pa je s tem pokvaril ves svoj koncept. Da je tudi vse to, kar smatra on za svoje ideje, že davno povedano od drugih, in sicer brezuspešno povedano, mu ne štejemo v greh. A tiste »velike« ideje, ki se drugim niso posrečile, tudi njemu ne bodo obrodile sadu. Doktor Ravnihar je miroljuben človek. On bi rad rešil socialno vprašanje, toda brez hoja. In ta čudež je namenil ravno slovenskemu narodu. Socialna demokracija mu je očito najbolj zopna zato, ker stoji na grdem stališču razrednega boja. To je brutalno stališče in dr. Ravnihar ga ne odobrava. On ima popolnoma drugačen recept. »Ako se bode druge ostale stanove in sloje narodove prepričalo, da je vprav v narodovo korist, ako so vsi sloji enako deležni solnčne toplote, potem se bo v prvi vrsti z narodnega stališča reševalo socialno vprašanje.« Iz tega stavka govori vsa blaga duša dr. Ravniharja. Nam bi bilo sicer namesto »solnčne toplote« ljubeše nekoliko jasnosti. Lepo bi bilo od dr. Ravniharja, če bi razumljivo in brez ovinkov povedal, koliko in kakšne pravice priznava delavstvu. S frazami »solnčni toploti« se zavedni delavci dandanes ne dajo nikamor zvabiti. Za miloščino, ki se navadno skriva za tako »solnčno toploto«, se lepo zahvaljujejo moderni delavci, ki zahtevajo enake pravice v vsakem oziru. Takemu delavcu

Liebknechtu in Hepnerju zloglasni lipski veleizdajniški proces.

Ta proces, ki ga je Bismark baje povzročil, je najostudnejše lopovstvo, ki ga je učinila nemška justica nad proletariatom. Ne da bi razpolagali z najneznatnejšim obtežilnim materialom, so aretirali Bebla, Liebknechta in Hepnerja 17. decembra 1870. Dokaze za njihovo krivdo so hoteli poiskati naknadno. Pri prvem zaslišanju je izvedel Bebel od preiskovalnega sodnika Ahnerta, ki ga označuje Bebel v »Spominih« za inteligentnega in vestnega moža, da je glavni del preiskovalnega materiala še v Brunšviku in da vsled tega ni mogoče nadaljevati s preiskavo. Material je dospel potem in bilo ga je več kot preveč; kvantiteta je bila ogromna, ali kvaliteta je bila kaj borna. Preiskovalni sodnik je dobil prepričanje, da obtoženci niso izvršili veleizdaje, da je niso poizkušali, da je niso niti pripravljali in zato je predlagal, da se jim dá svoboda. Državni pravdnik je ugovarjal temu predlogu in Bebel, Liebknecht in Hepner so odšli šele 28. marca 1871 iz preiskovalnega zapora. Med tem pa sta bila 3. marca izvoljena Bebel in Schrap in državni zbor in Schrap je zahteval v državnem zboru Beblovo osvoboditev. Do glasovanja o tem predlogu ni prišlo, ker je vlada že prej odredila, da se obtoženci izpuste.

Ali od procesa je ni odjenjala. Iskala je še »material« tako temeljito, da je bila končna razprava šele 11. marca 1872. Trajala je 14 dni! Predsednik je bil nek gospod pl. Mücke, silno omejen človek, kateremu se o socializmu še sanjalo ni. Bebel pravi o njem, da je bil »naiven do nezvesti«. Vsak dan se je Mücke iznova blamiral do kosti, zlasti še, ker mu je kanilo v glavo, izpodbijati socializem. Nič boljše ni odrezal državni pravdnik. Od začetka pa do konca razprave so obtoženci nadkriljevali duševno in moralno svoje obtožitelje in sodnike. In ker je zbudil proces v vsej javnosti največjo pozornost, je imel velik agitatoričen učinek.

Porotnike, ki so bili prišli že z predsodki proti obtožencem v porotno dvorano, so čuvarji pravice obdelavali dan za dnem tako v sodni dvorani kakor tudi zunaj nje v zmislu obtožnice. Delo je tudi obrodilo zaželjeni uspeh. Bebel in Liebknecht sta bila spoznana krivim z osumljeni proti štirimi glasovi — torej ravno z večmo, ki jo je potreboval državni pravdnik — da sta pripravljala veleizdajo. Sodni dvor ju je obsodil nato k najvišji, postovno dovoljeni kazni, na dve leti trdnjavske ječe. Od obtožbe proti Hepnerju je državni pravdnik odstopil sam. Hepner je bil torej oproščen.

Lipski sodrugi, ki so se bili razburili ob napovedi procesa tako, da so jih morali »veleizdajalci« javno opominjati k razsodnosti, so bili skrajno ogorčeni nad sodbjo. Bebel pa je imel še toliko humorja, da je predlagal po končani razpravi — veseli stanek pri steklenici vina v Auerbachovi kleti.

Beblova in Liebknechtova obsodba je imela za posledico še dolgo vrsto drugih obsodb. Zakaj vsepovsod so protestirali sodrugi po časopisu in na shodih proti sramotni obsodbi v Lipskem in marsikdo se je pokoril za protest v ječi. (Dalje prihodnjič.)

Iz Beblovega življenja in delovanja.

Bebel — demokrat.

Časi polni znamenitih in velikih dogodkov so bili, ko je prišel Bebel v Lipsko in se pridružil delavskemu izobraževalnemu društvu. Leta 1859. je bila poražena avstrijska armada pri Solferinu in Magenti. V marcu 1863. se je pričel veliki agitacijski pohod Ferdinanda Lassalla. V septembru istega leta je bila sklenjena ustanovitev internacionale ob priliki protesta proti carizmu, ki je bil pravkar utopil poljsko vstajo v morju krvi. Dve leti pozneje je bila poražena Avstrija na čeških bojiščih in nadvladala Prusije nad nemškimi državami je bila zagotovljena. Leta 1867. je izšel prvi zvezek Marxovega »Kapitala«: delavsko gibanje je oplojilo tako vse polno novih socialnih vidikov. V letih 1870. in 1871. je bila nemško-francoska vojna. Bonaparte je padel, tretja francoska republika je bila proklamirana, zedinjena Nemčija se je porodila in pariška komun. V teh letih je Bebel politično dozoreval. Vse velike probleme demokracije in socializma so razvila ta leta in Bebel je postal v teh letih, ko se je boril za pravo spoznanje in rešitev problemov, to kar je. Ko je stopil 22letni Bebel v lipsko delavsko

izobraževalno društvo je preteklo šele 14 let od viharjev leta 1848. Takrat so se bojevali meščani in delavci na barikadah. Ali zvezo je razdrla sebičnost buržvazijev. Imovito meščanstvo, ki je bilo poglavito v februarju in marcu delavce na barikade, je delavski upor v juniju v Parizu neusmiljeno potepalo in v oktobru sramotno izdalo na Dunaju junaški boj delavstva. Sledila so leta protirevolucije. V začetku let šestdesetih je izginil iz Evrope mrtvaški mir. Meščanska družba je zbirala vse svoje moči za nove boje. Na eni strani so se zbirale sile protirevolucije: Napoleon III. na Francoskem, junkerska vlada pod Bismarkom v Prusiji, birokratični centralizem v Avstriji. Na drugi strani se je pričelo zopet gibanje delavstva, ki se je ojačilo vsled hitrega razvoja industrije v letih petdesetih. Med reakcionarci in med proletariatom je bila liberalna buržvazija: hotela je ukleniti reakcijo in udejstviti svojo razredno gospodstvo v parlamentarnem režimu; ali svoboda, za katero se je borila liberalna buržvazija, je pomenjala za delavstvo tlačanstvo. Vladajoči krog so iskali zavezniške proti liberalni opoziciji v vseh razredih, katere so ločila

se zdi preneumno, da znaša kapitalistu bogastvo na kup, pa naj mu potem poljubuje roke za drobtine v podobni dobrot. Sicer pa svetujemo dr. Ravniharju, naj kar začne prepričevati ostale »stanove in sloje« o delavskih pravicah. Ta pridiga bo pri ostalih »stanovih in slojih« gotovo bolj potrebna, kakor pri delavcih. Če pa misli, da bo s tem veliko dosegel, se mu upamo preokrovati, da pojde pri tem delu njegov idealizem v franže. Prvič zato, ker ostali stanovi in sloji nočejo, in drugič ker ne morejo. Pred leti je bil tak utopist — celo pruski oficir — na Nemškem, ki je z veliko vnemo pridigal »Versöhnung«; in nemara ve dr. Ravnihar, kakšno je danes razmerje med kapitalizmom in proletariatom v Nemčiji. Razentega pa je vendar krščanstvo že skoraj 2000 let pridigalo »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« in za nagrado je obljubovalo še več kakor narodovo korist; nebeško kraljestvo je imelo poplačati čisto ljubezen do bližnjega. Bili bi dr. Ravniharju hvaležni, če bi nam pokazal tisti kos zemeljskega sveta, kjer je Kristusov nauk praktično v veljavi. Nemara je naš novi sociolog že kaj slišal o konkurenci; saj je liberalci, kadar ni nestranski, in liberalizem je včasih dobro poznal zakon o konkurenci. Če se malo zamisli v to reč, smo radovedni, kako si misli konkurenco brez izkoriščanja. Zakaj so pa delavske plače v mali industriji vedno slabše kakor v veliki? Ampak dr. Ravnihar naj le poizkusi. Naj dopove našim malim izkoriščevalcem, da ne smejo izkoriščati svojih rojakov. Zelimo mu veliko srečo. Delavcem pa tega ni treba dopovedovati, ker ne bodo nič ugovarjali, če zasadi vsakemu izkoriščevalcu čisto krščansko srce v prsi. Pa naj se ne naveliča prekmalu, zakaj v enem stoletju se mu ta velika misija ne bo posrečila. Če bo delavstvo hotelo tako dolgo čakati, je pa seveda drugo vprašanje. Zdi se nam, da se bo rajši zanašalo na svojo moč kakor na uspeh

Ravniharjevega apostelstva. In to moč bo utrjevala v mednarodni organizaciji, ker se je učilo šteti, pa ve, da sta slovenski in nemški delavec močnejša kakor samo slovenski ali pa samo nemški delavec, in da so delavci najmočnejši takrat, kadar so združeni brez mej in razločkov. Da povemo brez ovinkov: Vsi ti poizkusi »narodnih delavskih organizacij« so zanikan protidelavski svindol. Edini namen tega farizejskega separtstva je oslabitev delavstva z delitvijo. Gospodje bi vsi radi bili mali Berchtoldi: Divide et impera! Kapitalizem naj se mednarodno združuje, ampak delavci naj se narodno ločijo. Ali za te metode so časi minuli. In presladke besede se delavcem priskutijo.

— **Amnestija.** Povodom svojega rojstnega dne je cesar pomilostil 85 kaznjencev in jim odpustil kazni, ki bi jo morali še prestopiti. Od pomilostjenih kaznjencev jih je 8 v moški kaznilnici v Mariboru, 7 v Kopru, 4 v Gradiški. Iz ženske kaznilnice v Begunjah je pomilosti 5 kaznjencev.

— **Deklamacijski večer.** ki sta ga v soboto priredila gospoda Skrbinšek in Šest v mali dvorani Narodnega doma, je bil za Ljubljano pravzaprav nekaj novega. Deklamacije in recitacije veljajo pri nas bolj za šolarske vaje, pa vendar je tudi to nvaževanja vredna umetna stroka, ki zasluži primerno nego. Uvrščene med druge programne točke se pojavljajo posamezne deklamacije pač na raznih zabavah in slavnostih. Tuptam je tudi kakšno predavanje spojeno z recitacijo. Gospoda Skrbinšek in Šest pa sta hotela prirediti čist deklamacijski večer brez drugih primesi. Namen je bil dober. Ali hotela sta nekoliko preveč. Spored je bil tako obširen, da se je proti koncu drugega dela opazala splošna utrujenost in zadnji točki je komaj par ušes resnično poslušalo. To naj bi bil prvi nauk za bodočnost. Naravno je, da tiči v taki prireditvi tudi nevarnost monotonije; zato bi bilo dobro prihodnje poživiti spored s kakšnimi humorističnimi točkami, ki prinesejo novo noto v arto. Primernih srovi je najti tudi v slovenski literaturi. Sicer bi imeli opomniti to, da sta oba deklamatorja žela obilo priznanja in padala marsikaj dobrega; a iz interpretacije posameznih točk se ne bi vseskozi strinjali. Tukaj ni prostor, da bi o tem obširno razpravljali, ker je kritika brez razlage in utemeljevanja brezpomembna. Priporočiti pa bi bilo, da bi se deklamaciji res posvečala večja pozornost kakor doslej, tudi iz praktičnih razlogov, ker je dobra recitacija izvrsten pripomoček za pravo razumevanje literature. S tega stališča je torej po zdravi prvi korak.

— **Klerikalni junaki.** Odgovorna urednika »Slovenca« in »Gorenjca«, ki ju toži gđ. Kamila Theimerjeva, sta napravila ugovor na višje sodišče v Gradcu. Ugovor in navodilo deželnega odbora županstvom po Kranjskem, kako da naj sestavljajo porotniške imenike, so najbrže v kaki vzročni zvezi.

— **Stavbno gibanje.** Profesor Bohumil Remic zida enoradstropno vilo v dr. Valentin Zarnikovi ulici. Ivan Travnik pa pritično hišo na Izanski cesti. Sicer je zdel magistratni gremij več stavbnih dovoljenj za prezidave in adaptacije. Na Bleiweisovi cesti postavi Supančič na vogalu Nunske ulice lesen paviljon za prodajo tobaka itd.

— **Za Marije Valerije ustanovo** v skupnem znesku 400 kron se je oglašilo veliko število vdov, ki so pravzaprav vse potrebne. Magistratni gremij je preiskal prošnje in sklenil, razdeliti sledečim vdovam po 80 K: Marijana Mehkota, Ivana Podbevšek, Marija Svetlin, Marija Jesenko, Marija Huber.

— **Prvi rešilni voz** ljubljanske občine dobi po sklepu magistratnega gremija gumijevе obroč. V ta namen je dovoljen kredit v znesku 900 kron.

— **Umrlj so v Ljubljani:** Ivan Potočnik, tovarniški delavec, 26 let. — Ivan Zupan, poljski dninar, 57 let. — Jurij Jarc, mestni ubožec, 67 let. — Marija Antonija Herman, hči postrežnice, 5 dni. — Helena Vesel, bivša služkinja hiralka, 95 let. — Josip Štimec, užitkar, 56 let. — Franc Kostanjšek, pečarski pomočnik, 43 let.

— **Strelna.** Iz Črnega vrha nad Idrijo poročajo: V soboto popoldne ob treh je udarila strelna v poslopje Janeza Rudolfa, posestnika na Javorniku hiš. št. 6. Domači so sedeli okrog peči; pastir pri oknu. Tega je strela omanila in mu razparala obleko; pravijo, da je hudo ponesrečen. Drugim domačinom se ni zgodilo ničesar žalega razen strahu, ko so gledali v prvem hipu

razdejanj po hiši: zvenketanje oken, podobno so popadale raz sten. Hudo žrtev je zahtevala strelna v hlevu: pobila je petero goved in dvoje prašičev. Poleg tega pa je bilo poslopje naenkrat v ognju, pogorelo je do tal.

— **Obesil se je.** Čevljarski mojster Anton Kozlevčar, rojen leta 1866. v Št. Vidu se je obesil pretečeni tedi v svojem stanovanju v Petrušni vasi pri Litiji. Kozlevčar je bil strasten žganjar in je izvršil samomor najbrže v pijanosti.

— **Kinematograf »Ideal«.** »Kakor so peli stari«, silajna veseliga v dveh delih z Moricem (Prince) v glavni vlogi po motivih »Sramežljive Suzane« ima velik smešni uspeh vsled velekomičnih situacij. Predvaja se od danes do četrta. Ostali spored je kakor sledi: 1. Mala obrt na Havani. (Potovalni film.) — Samo popoldne. 2. Jastog in polž črnilec. (Znanstveno). — Samo popoldne. 3. Komična novost. Samo popoldne. 4. Zurnal Pathe. (Kinematografska poročila. Najnovejši dogodljaji, literatura, šport moda itd.) 5. Očetova zapuščina. (Dramatična slika v 3. dejanjih.) — Pri vseh predstavah. V petek Nordisk drama »Beg skozi oblake« z Psyandrom.

Krvava drama v vojašnici.

Dunaj, 18. avgusta.

Snoči se je primeril v vojašnici gardne infanterije krvav dogodek, ki velja dvoje ljudi življenje. V Schweighoferjevi ulici št. 8 ima gardna infanterijska kompanija (takozvani dvorni žandarji) svojo vojašnico. V drugem nadstropju stanujejo večinoma častniki te garde. Prav na koncu hodnika je stanovanje stotnika Viljema Eisenkolba, ki je bil lani od prvega bosanskega polka premeščen v gardi. S hodnika se prihaja v predsojbe, odtod v dnevno sobo, iz te pa v veliko spalnico.

Dasi je bila nedelja, je ostal stotnik Eisenkolb vse popoldne doma. Tudi svojemu slugi, 23letnemu pešaku Rajku Jakoboviču, je ukazal, da mora ostati doma in pripraviti razne reči, ker pričakuje neko damo, ki ga popoldne obišče. Jakobovič je bil jezen, da mora nedeljo prebiti doma in ni tajil svoje togote. Različne osebe v vojašnici pripovedujejo, da je tako govoril, kakor da se hoče maščevati zaradi pokvarjene nedelje.

Okrog 4. popoldne je prišla pričakovana dama. Stotnik se je z njo zaprl v spalnico in sluga ni imel pristopa tja.

Okrog 6. zvečer so se naenkrat po vojašnici razlegli strelji. Ljudje so prihiteli in opazili, da prihaja streljanje iz stotnikovega stanovanja. Na pragu med predsojbi in dnevno sobo je ležal gardni vojak, titularni narednik Fran Theimer z rano na roki. V spalnici je ležala neznan dama na hrbtu, navidezno nezavestna, poleg nje pa stotnik s krvavo rano na glavi. Trenotek, preden so vstopili ljudje, je vojaški sluga odprl okno in se strmoglavil na dvorišče. Dogodek so naznanili vojaški bolnici in reševalni družbi. Kmalu so prišli zdravniki in so dognali: **Dama je bila mrtva;** umoril jo je strel v srce. Kroga je vdrla v prsi in prodrla skozi hrbet. Iz ust je tekel ženi potok krvi. Stotnika Eisenkolba je kroga zadela v glavo, ni pa prebila črepinje, temveč jo samo v malem krogu zdrobila. Vojaški sluga, ki je skočil skozi okno, je obležal z razbitimi udi, s počeno črepinjo in z notranjimi poškodbami. Trupli častnika in dame sta ležali v veliki mlaki krvi. Zdi se, da je bila dama hipoma mrtva. Sluga je streljal na njo iz devetcentimetrskega vojaškega revolverja in kroga ni našla nobene zapreke razen tenke srajce.

Ambulanca je za silo obvezala stotnika in ga prepeljala v vojaško bolnico, kjer so ga takoj operirali. Ponoči se je njegovo stanje zboljšalo, pa mislijo, da ni zdaj nobene nevarnosti zanj.

Tudi slugo Jakoboviča so spravili v bolnišnico. Zanj pa nimajo nobenega upanja. Narednik Theimer je le lahko ranjen. Ostal je v bolnici, bati se pa zanj ni nič.

V stanovanje je prišla vojaška komisija z gardnim majorjem avditorjem; tudi policija je bila naprošena, da pomaga komisiji. Ker ni bilo pri dogodku nobenih prič, je preiskava zelo težavna. Stotnik in sluga nista sposobna za zasljanje, dama pa je mrtva. Po tem kar pripove-

dujejo druge osebe iz vojašnice, si mislijo stvar tako: Sluga je imel bržčas že popoldne konflikt s stotnikom zaradi zabranjenega izhoda. Nekatere priče pripovedujejo, da je bil sluga zaradi tega izredno ogorčen in da je grozil stotniku. Stotnik se je z damo zaklenil v spalnico, sluga pa je imel tedaj dovolj časa, da se je pripravil za maščevanje. V kotu prve sobe je steklena omara, v kateri ima stotnik razno orožje. To omaro je našla komisija odprto; na mizi pa je bila sablja in lovška puška. Nedvomno je do bil sluga v tej omari tudi revolver, s katerim je potem izvršil svoje dejanje. Najbrže se je Jakobovič za nekaj časa odstranil iz stanovanja in medtem mislilo, da je kdo povedal stotniku, da ima sluga nevarne namene. Stotnik je obvestil inšpekcijo s prošnjo, da naj pošlje patruljo, ki bo aretirala Jakoboviča. Da sprejme patruljo, je odprl vrata. Medtem pa se je sluga že vrnil in nemara sluteč, da ga čaka neprijetno iznenađenje, je vdrl v spalnico ter izvršil opisano dejanje. Narednik Theimer, ki ima tudi v drugem nadstropju stanovanje, je slišal strele in prihitel. Na pragu mu je stopil sluga nasproti in ga ranil, potem pa se je obrnil, hitro odprl okno in skočil v globočino.

Vojaške instance so se trudile, da bi preprečile vsako poročilo o dogodku.

Neznano damo, ki je okrog 30 let stara, so prepeljali v bolnišnico in upajo, da jo tam spoznajo.

Stajersko.

— **Oče umoril svojega otroka.** Iz Celja poročajo: Zakonska Mihaela in Marija Peperko v Bogimski gori sta imela 8letno hčerko Marijo, ki je neozdravljivo bolna in mutasta. 11. avgusta je umrl otrok. Naknadno so dognali, da je oče, ki je 8. avgusta zbrazel, umoril svojega otroka. 11. avgusta je Mihael Peperko zadavil hčerko. Prihodnji dan so odpeljali zblaznega moža na opazovalni zavod v Gradec.

— **Vlak ga je povozil.** Iz Celja poročajo: V petek je povozil tovorni vlak št. 980 telegrafičnega delavca Milaeta Vabiča iz Maribora na progi med Laškimi in Rimskimi toplicami. Levi cilindar stroja ga je butil v glavo in mu jo zdrobil. Iz Celja došli železniški zdravniki dr. Premschek je konstatiral le še smrt.

Koroško.

— **Samomor železniške oficiantinje.** Iz Beljaka poročajo: V petek okolo pol sedmih zvečer se je ustrelila 33letna železniška oficiantinja Ana Wurian. Bila je takoj mrtva. Vzrok samomora ni znan.

— **Tovarna je pogorela.** V Beljaku je pogorela v noči od sobote na nedeljo papirnica. Ogeti je začelo ob dveh zjutraj. Ogenj je uničil popolnoma vse, ostalo je zidovje. Papirnica je last beljaške občine, v najemu jo je imel Raditschnik. Škoda je ogromna, a je krita z zavarovalnino.

— **Velik požar.** Iz Beljaka poročajo: V soboto je pogorelo tukaj popolnoma leseno skladišče trvdke H. L. Moritsch. Škode je okolo 200.000 K, ki je pokrita z zavarovalnino. Ogenj je bil najbrže podtaknjen.

— **Električna železnica v Celovcu in okolici.** Mesto Celovec je dobilo koncesijo za gradnjo in obratovanje ozkotirne male električne železnice za Celovec in okolico. Železnica mora biti najmanj tekom enega leta gotova in izročena prometu.

— **Železniška nezgoda.** Iz Celovca poročajo: V soboto je bilo na glavnem kolodvoru pri premikanju osebnega vlaka južne železnice št. 417 ranjenih 12 oseb.

Goriško.

— **Politični mrličji vstajajo na Goriškem.** strah nas pa ni! Zgodilo se je namreč, da je bila od novoizvoljenih goriških slovenskih poslancev ob ožjih volitvah v mestni skupini italijanski izdana parola, da naj Slovenci volijo laške klerikalne kandidate proti laškimi liberalnim. To parolo sta potrdili tudi politično društvo nekrščene liberalne stranke in t. zv. Narodni odbor združenih Slovencev; tudi časopisje obeh gospodujočih strank jo je akceptiralo. Celv v naši stranki se je priporočal in odobril boj proti laškimi liberalcem tudi ob ožjih volitvah. Slovenski volilci bi torej morali odločiti za laške klerikalce. A kaj se zgodi? Pri

ožjih volitvah so mnogi slovenski volilci glasovali za laške klerikalce in jim tako omogočili piskavo večino in **umago!** Kršili so disciplino in omogočili, da laški klerikalci niso bili teh deželnozborskih volitvah mišeni. Par slovenskih liberalcev, ki niso bili prišli v poštev kot kandidati, se je čutilo užaljene ali pa zapostavljene; hoteli so se maščevati in so začeli hip spletni intrigo proti sozlasnemu sklepu svojih poslancev in svojih političnih organizacij v korist laških klerikalcev. Intriga se je posrečila, a vkljub temu, da se v politiki vse ocenjuje po uspehu akcije, še vedno ne moremo soglašati z mnenjem, da je bila tudi čedna! Dobrega sadu ta spletna ni prinesla in — bojmo se — ga tudi ne bo. Tu imamo v mislih narodne in socialne koristi goriškega slovenstva vobče. To slovenstvo ni imelo strupenejšega sovražnika nego je kamora. Tej kamori se je podajalo življenje vsaj za eno politično dobo: s tem se je podajala tudi slovenska brezpravnost v Gorici. Priznamo, da bi bila potem, če bi ne bilo te intrige, možnost klerikalne večine v goriškem deželnem zboru dana Ta večina bi tudi nam ne bila ljuba. Toda četudi bi ta večina zavladata po kranjskem glasovitem receptu, nihče ne more opravičeno trditi, da bi se slovenstvu v Gorici ne koristilo socialno in narodnostno, če bi se bila sedaj izpodkopal in strla kamora. Verjetno je, da bi se bila dosegla izprememba goriškega mestnega statuta, reforme dež. volilnega reda — oboje v bolj demokratičnem zmislu. To bi bilo na korist klerikalcem italijanskim — še bolj pa Slovincem. Tolkrat je že bilo povedano, da v goriški deželi gre ves politični boj za to, čigava bo Gorica, ki po svoji naravi tekom časa mora postati slovenska. Tega razvoja nihče ne prepreči; torej je edino pametno, da se pospešuje. Del goriških slovenskih liberalcev pa gre in dela silo temu razvoju! Ni dovolj, da so že gospodarski polomi zadnjih let ta razvoj zavirali — in te polome je zakrivil liberalizem v deželi — sedaj so se še aktivno in agitatorično zavzeli zato, da nas bo goriška liberalna kamora še nadalje tlačila in zatirala! In med tistimi, ki je dejansko posegal v to agitacijo, je bil, glasom časopisov, tudi politični mrlič Andrej Gabrček. To je neodpustno, da se temu junaku, kojemu se dežela za toliko zlega zahvaljuje, svoj čas niso roke bolje zvezale! — Sedaj pa pride najlepše in ta, žal, resna stvar postaja nesramna farsa! Tisto politično društvo in tisti. Narodni odbor, čigar sklepi so bili tako drzno v prah potepniti, sta zlezla pod klop in »izjavila« v slovenskih liberalnih časopisih, da je bila ona intriga nekaterih slovenskih liberalcev le sad — hipnega nesporazumjenja! Tableau! Sedaj manjka le še, da to »izjavo« podpišejo vsi slovenski dež. poslanci goriški in ves svet jim bo verjel, da res tako mislijo... Ampak malo predebela je ta, imeti ves svet tako za norca!

— **Sempoljska podružnica splošne delavske zveze »Vzajemnosti«** priredi 7. septembra javen ljudski ples na korist pevskega zbora šempoljskega. Vsa bratska društva v okolici prosimo, da ne prirežajo na ta dan veselice. Sodruge in sodružice iz Št. Polja in okolice vabimo na ples.

— **Toča na Goriškem.** V petek okolo 6 zvečer je padala spet toča in precej poklestila. Prišla je z Vipavskega proti Gorici. Poročajo, da je precej škode napravila v Dobravljah, v Batujah in tudi Dornbergu. Več škode je napravila na Volčjadrugi in v Št. Petru, kjer je padala nad četrte ure in je bilo od toče vse belo po tleh. Sprva je padala popolnoma suha, a se je pozneje zmešala z dežjem. V Št. Petru je napravila mnogo škode, zlasti na cvetlicah krisantemah, katerih je nasejalnih mnogo. Toča je segala do gornjega dela Št. Andreja.

— **Kako izkoriščajo goriški baroni svoj kolono.** O tem nam daje najlepšo sliko izjava, ki so jo podali koloni pokojnega grofa Attemsa iz Podgore: »Izjava. Podpisani koloni pokojnega gosp. grofa Attemsa iz Podgore, sedaj odkupljen po blagorodnem gospodu baronu Teufelbach, izjavljamo, da nam ni bilo mogoče podpisati pogojev, katere nam je gosp. baron iz Vipolž stavil v svrhu, da bi mu obdelovali grunte, njive itd. Pogoji so bile: 1. Ako je kolon 2 meseca bolan, če nima drugih delavcev za obdelovanje grunta, mora proč, t. j. dobi slovo. 2. Ako bi kolon umrl, more vsa njegova družina proč. 3. Robote delati, kar jih g. baron potrebuje z voli in z osebami. 4. Pri sadju poviška od 10 do 20 K, naj ima sadje ali ne. Polovico

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalle.)

Toda Kačerosky se je zamislil in se ni smejal. Bodeče je le gledal Ivana, kakor bi ga hotel vprašati, ali se hoče samo igrati, ali mu je to prišlo na misel kakor otroku, ali bi se rad na vsak način postavil kot junak. »Pustite raje to!« je rekel s temnim glasom.

— **Pustim naj?** je tožno izpregovoril Ivan. »Kačerosky, saj sem se že odločil! Neznosno mi je, da bi živel še zaneprej v lažeh in sklepal kompromise.«

— **In ali mislite,** je odgovoril Kačerosky resno, »da razrešite vse, ako izstopite iz cerkve in da vam ne bo treba več sklepati kompromisov?« Zamahnil je z roko in bridko stisnil ustnice.

Ivanu je ugasnil ogenj v očeh. Ves začuden je gledal Kačeroskega. »Kačerosky torej ni razluščil kompromisov?« se je vprašal v duši. »Z izstopom iz cerkve torej ni rešil vsega?« In jaz da naj bi izstopil? V glavi se mu je bledlo in šele za trenotek je izpregovoril:

— **Ne — ne.** pomislite, Kačerosky, da z eno stvarjo moram začeti.

— **Kaj začeti?** — **Svoje resnično pobožanje.** Glejte, je govoril, »tudi torej moram iti zopet k spovedi

in z lažjo ta akt ončasti, katerim je morda drugim pomenljiv? Ne, k razredniku pojdem in mu povem naravnost, da ne verujem in da nočem lagati. Vprašanje izstopa je zame kardinalna stvar. Ako se bom tu lahko odkrižal kompromisov, iznebih se jih tudi v ložjih slučajih. Kačerosky, še predstavili se ne morete, kako mi je strašno! Kakor da se podira streha name in me hoče zasuti. Ne smehljajte se, toda jaz ne morem več in ne bi v bodeče tako delati kakor na primer Tolstega Levin. Na primer, ne bi se mogel oženiti in pri tem znova lagati in pri spovedi in pred altarjem. To vprašanje mora zame biti razrešeno in odpravljeno. Kakšno bi bilo takšno življenje, če bi šele takrat, ko bi stal pred uganjko, odpiral oči in se napravil ves v dvomih in lažeh na to pot? Jaz hočem že preje imeti poravnano in ravno cesto.« Končal je in se vsesal s svojimi razvnetimi očmi v obličje Kačeroskega.

— **A vendar se bojite razrednika,** kakor se mi zdi, in niti s starši niste dogovorjeni, je pripomnil Kačerosky zbudljivo. »Čujte, je pristavil naglašaje vsako besedo, »ali bi se vi mogel spreti z roditelji?«

Ivan se je prestrašil. Toda precej je spoznal, da je izigral vse in da sedaj ali pade ali zmaga v obeh Kačeroskega. In dejal je kar najbolj mogoče trdno:

— **Lahko bi se.** Vem, da mi roditelji ne smejo biti nič ljubši in dražji nego zadnji berač na ulici. Silim se, da bi vse ljudi imel enako

rad, nikogar manj, nikogar bolj. Ne, Kačerosky, nikar se mi ne smejte, je nadaljeval vročerkvno; »jaz mislim to zares. I očetu i materi povem lahko to naravnost, da jih nimam in ne morem imeti rajši nego druge ljudi.«

— **In kako, ako bi vam na primer umrla mati,** se je oglašil Kačerosky, »ali bi vi občutil isto bolelost kakor za kako beračico?«

Ivan je potrto zamislil. Pa zopet se je spomnil, da nima časa premišljati in da mu je odprta le edina pot, ako noče izgubiti vsega. Naglo in burno je odgovoril:

— **Kačerosky, popolnoma isto — popolnoma isto!** Samo poznati bi moral to beračico. Vidite, Kvapila tudi obžalujem.

— **Ali pa,** je rekel Kačerosky, ki je obstal baš pred hišo, v katero je šel poučevati, »reciva, da bi vaša mati in kakšna beračica bili v isti veliki nevarnosti. Na primer bi se potapljali. Po katero skočite preje?«

Ivanu je vzplamtelo obličje, žalosten je povesil oči. Potem je dejal z veliko težavo: »Kačerosky, ne podcenjujte me, zelo vas prosim. Lahko bi se spri i z roditelji, a meni je tako bridko, komu povzročiti bolesto. Čemu je neki človek odvisen od drugih, čemu ne more delati samostojno in svobodno? Toda razrednika — razrednika se pa res ne bojim.« Izgovorivši je povesil glavo.

Kačerosky ga je pogledal pomenljivo in žalostno in tudi dejal z nekako veliko težavo:

»Veste, včeraj, ko ste govorili o ti stvari, sem molčal. Nisem vam hotel kaliti iluzij; danes vam pa pravim: človek razlušči eno vprašanje in drugo si obesi na vrat. Z Bogom!« To reki je podal Ivanu roko in stopil v vežo hiše, pred katero sta stala.

Pod Ivanom se je pogrznila zemlja, v glavi se mu je vrtele. A naenkrat se je vzdružen ozrl in pohitel za Kačerosky in v vežo.

— **Prosim vas,** je klical otožno, »spomnil sem se še, kako v Bourgetovem »Dijaku« moli filozof Sixte na konci Oče naš. Poglejte, tak filozof — ateist — — —

Kačerosky se je prijazno nasmešnil. S tem je bilo povedano vse. Ta nasmej je pravil: »Aj, zakaj se baš spominjaš, čemu se sklicuješ? Glej, kako si odločen!« Ivan ga je razumel in se zardel ter ni dovršil stavka. Kačerosky mu je še enkrat podal roko in ga zapustil na stopnicah.

Ivan se je vračal domov s povešeno glavo in čim uprtni v tla kakor vjet zločinec. Kar tekel bi bil, kakor iz goreče hiše. Bilo mu je strašno, tesno, kakor da se podira nanj višave nebeški obok. In vendar moram! Šepetal s suhih ustnicami. »I Kačerosky u mi posmehuje; misli, da ne storim tega. Moram, moram. Sram bi me moralo biti, če ne in v šoli in vsakega.«

(Dalle prih.)

mora plačati o sv. Ivanu, polovico prej ko vza-
me o trgovci tropine iz čebra, če ne si pridržal
tropine gospodar. 5. Od vsake vrste najlepšega
sadja zahteva v dar od 25 do 30 kg in 35 kg
kg grozdja. 6. Žita zahteva od 50 do 100 kg,
kromarje (sirkar), od 50 do 100 kg pšenice, od
50 do 100 kg ovsar; kdor ga sam ne pridela,
mora plačati kakor je v istem času cena. 7. Po-
všek za hram, senožeht in travnike od 10 do
15 kron na sploh (več kakor prej). 8. V dar se
mora dati od 6 do 16 glav piščet in 30 do 45
čic, če jih nima, jih mora kupiti. 9. Kdor nima
čvine, mu kupi gosp. baron krave in zahteva
od vsake krave dnevno 3 litre mleka frišnega
skozi celo leto na dom v Vipolže. 10. Potem za-
hteva zase tri četrtine vina, pa vso trgateg
mora kolon na svoje stroške spraviti v Vipolže
v stari grad. Te točke smo si zapomnili, ali
so še razne druge, ki se nam zdijo pretrde, da
bi jih sprejeli. V Brdih, dne 6. avgusta 1913.
(Sledijo podpisi.) Pri teh desetih točkah manj-
ša še ena: gosp. baron sme posezati tudi v za-
konosko življenje svojih kolonov. Pa pravijo, da
živimo v 20. stoletju in da smo svobodni ljudje!

— **Nezgodna železniškega delavca.** Andrej
Mikič, delavec na državnem kolodvoru v Go-
ri, se je ponesrečil pri premikanju vagonov
tako, da si je pokvaril desno nogo. Prepeljali
so ga v bolnišnico usmiljenih bratov. Njegovo
stanje je opasno. Pravi, da je padel pod kolesa
enega vagona in eno kolo mu je šlo preko desne
noge. Nogo mu bodo odrezali. Star je 26 let.

— **Apel na organizacije in organizirane so-
drugo.** Nekega goriskega učitelja preganja vla-
dajoča deželna klika zaradi njegovega politič-
nega mišljenja. Vsak postranski zaslužek na
obrtih šolah mu je odvzet, kljub temu, da je
izprašan iz vseh v obrtno šolo spadajočih pred-
metov. Da si pa izboljša svoje bedno stanje,
prosimo zavedne, le organizirane sodruge, in
organizacije, če bi hotele proti majhni odškod-
nini — se praktično seznaniti za vsakdanje
življenje neobhodno potrebni znosti. Na raz-
polago je tudi soc. dem. pevskim odsekom, v
kolikor mu dopušča še čas, za poučevanje v
petju. Dolej se prevzel poučevanje v petju v
dveh podružnicah splošne del. zveze »Vzajem-
nost«. Upamo, da bo ta apel pri zavednih so-
drukih vzbudil zanimanje in da bodo tudi po-
kazali, da hočejo svojemu sotrpnu bratsko po-
magati v čast sebi in stranki in v sramoto de-
spotičnim političnim sovražnikom, ki v svojem
fanatičnem šovinizmu ne poznajo najmanjšega
človekoljubja. Delujmo tudi mi po geslu, svoj
k svojim. Prijave sprejema naše uredništvo.

Zadnje vesti.

BERCHTOLDOVA POLITIKA.

Dunaj, 19. Časopisi objavljajo dolgo poro-
čilo o političnem položaju in o razvoju do bu-
kareškega miru v oficijoznih avstrijskih barvah.
Poročilo Kanije pravi, da je sedanja naloga Av-
strije **energičen nastop proti eventualni balkan-
ski zvezi, ki bi mogla biti naperjena le proti
Avstriji.** Glasovi, da se že poraja taka zveza,
niso potrjeni: rumunski ministrski predsednik
jih je celo demantiral. Toda treba je previdno-
sti, ker je postala Rumunija prava balkanska
država in se tudi vede kot taka, napram tro-
zvezi in zlasti napram Avstriji pa ne daje več
prejšnje varnosti. Če pride do nove balkanske
zveze, se prične šele boj Avstrije za njeno eksis-
tenco (!). Ugodno je za Avstrijo le to, da se
steno trdi, da ureditev razmer na Balkanu
ni trajna. Če pa bi se Bolgarska pridružila bal-
kanski zvezi v nadi, da dobi od Srbije kom-
penzacije za srbske kraje Avstrije, tedaj **bo mir
pred odločilnim bojem, ki ga bo morala voditi
monarhija, zelo kratek.**

ATENTAT V ZAGREBU.

Stanje barona Skerleca.

Zagreb, 19. Stanje kralji. komisarja barona
Skerleca je **zadovoljno.** Bolečin nima, tudi
mrzlice ne. Cesarjeva kabinetna pisarna se je
informirala o njegovem stanju in zahtevala na-
tančen opis dejanja. Grof Tisza je telefonično
vprašal, kako se komisariju godi. Preiskava
proti Dojčiću se nadaljuje. Razna znamenja ka-
žejo na to, da je odposlan od več ameriških Hr-
vatov.

Zagreb, 19. Barona Skerleca so prepeljali
v njegovo stanovanje. Rana ni nevarna in bo
najbrže v 14 dneh zaceljena. Načelniki politič-
nih strank so čestitali kraljevskemu komisariju,
da se je ponesrečil atentat, ki ga obsojajo vse
stranke.

Zagreb, 19. Atentat na kralji. komisarja se
ni izvršil v cerkvi, temveč pred cerkvijo na
Kaptolu. Napadalec je prodrli policijski kordon
in je streljal na par korakov dalje. Skerlec
ima rano na desni roki nad komolcem. Kost ni
zadeta.

Napadalec.

Zagreb, 19. Dojčić izjavlja, da je živel v
Chicagu več let kot pleskarji pomočnik. Tam
je čital hrvaško nacionalistično časopisje in ob
tem čitivu je dozorela v njem misel, da izvrši
napad na komisarja. Nima pa nobenih skriv-
cev in je storil dejanje povsem na lastno pest.
Streljati je hotel na komisarja, pa mu je bilo
vseeno, kdo da je. Kljub njegovim izjavam je
izvršila policija več aretacij.

Skerleczevo zadoščenje.

Zagreb, 19. Skerlec je dejal: »Laska mi,
da je bil atentat namenjen kraljevskemu komi-
sariju, ne pa meni.« — Časopisje somiselno ob-
soja atentat in naglašja, da je to dejanje v kri-
žečem nasprotju z razpoloženjem, ki vlada se-
daj med narodom.

KOZE V TRSTU.

Trst, 18. Danes je umrl en otrok, ki je bil
obolel za kozami. V infekcijski bolnišnici je
12 bolnikov.

KRVAVA DRAMA V VOJASNICI.

Dunaj, 19. Ljubica stotnika Eisenkolba, ki
jo je častniški sluga Jakobovič umoril, je gro-
fica Marija Bolza iz Budimpešte. Ona je hči
bivšega stotnika Bolze. Rojena je bila v Ljub-
ljani leta 1881. Učila se je petja in se je hotela
posvetiti gledališču. Pri častniških diletantskih
predstavah je večkrat nastopala. Tam se je tudi
stotnik Eisenkolb seznanil z njo. Zadnji čas je
bila družabnica pri lesnem trgovcu baronu
Orödlu v Budimpešti.

KOLERA.

Sarajevo, 19. V tuzlanskem okraju se je
pojaviła kolera v raznih krajih. V Logarcu je
nekaj moški obolel, pa je bil v par minutah mr-
tev. Tudi za okraj Zvornik je nevarnost.

TARNOVSKA ŠE ŽIVI.

Benetke, 19. Damo, ki so jo našli obešeno
v vlaknu blizu Dombrove, je le teta grofice Tar-
novske in je igralka na kijevskem gledališču.

MORILEC THAW POBEGNIL.

Novi Jork, 18. Miljarder Thaw, ki je umo-
ril arhitekta Wighta in je bil interniran v dr-
žavni blaznici za zločince v Matteavnu v dr-
žavi Novi Jork, je v nedeljo zjutraj pobegnil iz
blaznice. Čakal ga je avtomobil. Oblasti so si-
cer takoj zasledovale begunca, a Thaw je bil
ušel že čez mejo države Novi Jork in ga sedaj
ne morejo več aretirati kot morilca. S posebno
ladjo se je odpeljal Thaw v Evropo. Baže pride
v London, kjer nastopa njegova žena, zaradi
katere je izvršil umor, v gledališču.

Balkanske reči.

TURČIJA NADALJUJE VOJNO.

Carigrad, 19. V vladnih krogih izjavljajo,
da londonski mir še ni bil ratificiran od vladar-
jev; vsled tega stoji Turčija na stališču, da se
vojna z Bolgarsko še nadaljuje. Armada bo na-
daljevala svoje operacije, da zagotovi življenje
in imetje bolgarskih mohamedancev.

Bolgarsko-turško pogajanje.

Kelmorajn, 19. »Köln. Ztg.« javlja iz Ber-
lina: Mirno sodeči politiki ne verjamejo, da išče
Turčija res novo vojno z Bolgarsko, v kateri
najbrže ne bi imela opraviti le z Bolgarsko. Mo-
goče je, da pridejo kljub dogodkom zadnjih dni
pogajanja med Bolgarsko in Turčijo zaradi nove
meje še v tir. Razpoloženje je na obeh straneh
ugodno (??)

Kelmorajn, 19. Iz Carigrada poroča »Köln-
ische Zeitung«: Glede na denarna sredstva, ki
jih potrebuje Turčija za vojno, poročajo, da so
pogajanja z neko francosko banko ter s skupino
ogrskih finančnikov že takorekoč dovršena. Od
prve dobi Turčija deset milijonov frankov, od
druge pa 7 milijonov funtov.

V Rimu se boje.

Rim, 19. V tukajšnjih političnih krogih po-
vzroča trma, s katero nadaljuje Turčija voja-
ške operacije okrog Odrina, zelo slabo voljo.
Boje se, da utegne Rusijo miniti potrpežljivost
in da nastopi na lastno pest.

Turki v Dedeagaču.

London, 19. Včeraj popoldne je dospela sem
brzjavna vest, da se turške čete zasedle De-
deagač. To se je zgodilo sporazumno z grškim
vojnim poveljništvom.

Velesile.

Dunaj, 19. Med kabineti velesil se vodijo
pogajanja, ki gredo za tem, da se stori pri Porti
čimprej korak, da se odvrne Turčija od preko-
račenja Marice. Pri tem ne gre več za to, da
bi Turčija zapustila Odrin (kar smo že davno
rekli), ampak le za to, da ne napade pristnega
bolgarskega ozemlja. V diplomatičnih krogih
preudarjajo, da je danes že prepozno, da bi se
Turčija po diplomatičnih potih pripravila do od-
hoda iz Odrina (seveda je prepozno!). To bi se
moralo zgoditi še pred bukareškim mirom.
(Kako znajo diplomatje po toči zvoniti!) V ru-
skih slavofilskih krogih se zopet javljajo struje,
ki zahtevajo, da poseže Rusija z vojaško silo
vmes.

Turško žuganje.

Carigrad, 19. »Tanin« upozarja na težavni
položaj Turčije, ki je prisiljena, da drži mobili-
zirano armado, medtem ko balkanske države
demobilizirajo. List priporoča Porti, naj se obr-
ne naravnost do Bolgarske, da se reši odrinsko
vprašanje in naj predloži ostale svoje zahteve
zlasti glede na varstvo mohamedancev onkraj
Marice. Ako se Bolgarska ne spametuje, se
bodo našla sredstva, da pride do sporazuma.
Gleda naj, da dobi Kavalo in Bitolje. Sarjati o
Odrinu je blazno.

Turčija za vojno.

Carigrad, 19. V verbalni noti, ki so jo tur-
ški poslaniki predložili Grkom, je rečeno, da
bo Turčija morda prisiljena ukazati četam, naj
prekoračijo Marico, nemara pa da bo morala
sploh **nepovedati Bolgarski vojno.**

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zajec«.

Tiska »Tiskateljska tiskarna« v Ljubljani.

Za rudnik na Gorenjskem sprejem v
takojšno delo

rudarje (Hauer)

z dnevno plačo, od K 4:50 naprej po do-
govoru. **A. SUŠNIK, trgovec Ljubljana.**

Delavske konsumne zadruge ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

Vsem konsumentom!

S 30. junijem 1913 so zaključile Delavske konsumne zadruge svojo IX. za-
družno dobo z najboljšim uspehom, ki dokazuje, kako se tudi v naših pokrajinah
razširja z največjo hitrostjo zadrugiška ideja.

Kdor se ni še pridružil Konsumni zadrugi, ozre naj se na spodaj navedene
številke, pomisli naj na mogočnost, katero zastopajo včlanjeni konsumenti in na to,
kar bode zamoglo izvršiti zadrugištvo v kratkem, ako bodo konsumenti razumeli, da je

najmočnejše orožje proti podraževanju živil Konsumna zadruga

katere glavni namen je postaviti se v bran ekonomičnemu neredu glede izdelovanja
in razpečevanja izdelkov

Napredki Delavskih konsumnih zadrug

Inkasi za blago raz- prodano članom	I. zadruga doba 1903—1905 (19 mesecev)	K	208.001'05
	II. " " 1905—1906	"	148.450'19
	III. " " 1906—1907	"	201.206'58
	IV. " " 1907—1908	"	366.482'97
	V. " " 1908—1909	"	615.508'12
	VI. " " 1909—1910	"	873.392'40
	VII. " " 1910—1911	"	1.050.829'18
	VIII. " " 1911—1912	"	1.334.053'10
	IX. " " 1912—1913	"	2.436.446'73
	Od dneva ustanovitve do 30. junija 1913		K 7.234.370'32

Inkaso tekom zadruga dobe 1912—1913	K	2.436.446'73
Inkaso tekom zadruga dobe 1911—1912	"	1.334.053'10
Narastek zadnjega leta	K	1.102.393'63

Osrednji urad in osrednja skladišča: Trst, ulica S. Francesco šte. 21.

28 skladišč za razpečevanje blaga.

14 skladišč v Trstu:

- St. 1. Ulica dell' Istria 10, vogal ulica Montecchi (z mesnico).
- St. 2. Ulica Belvedere 34.
- St. 3. Ulica del Salice 4 (po mesecu avgustu ulica Settefontane 6 z mesnico).
- St. 4. Ulica Acquedotto 67.
- St. 6. Ulica Conti 26.
- St. 8. Ulica Girolamo Muzio 6.
- St. 10. Ulica S. Marco 13.
- St. 12. Ulica del Rozzo Bianco 5.
- St. 13. Ulica del Lloyd 10, občinske hiše.
- St. 16. Kjadin Sv. Alojzij 800, občinske hiše.
- St. 17. Skedenj, Trg.
- St. 18. Vrdela, občinske hiše 11.
- St. 20. Ulica Raffineria 3, I. in II. nadstropje (ob).
- St. 26. Ulica R. P. Vergerio 871, občinske hiše.

8 skladišč v Istri:

St. 5. Milje, št. 9. Pulj, št. 11. Isola, št. 15. Koper, št. 19. Pulj, št. 25 Milje-
Chiampore, št. 27. Rovinj in št. 28. Bertoki pri Kopru.

6 skladišč v Furlaniji:

St. 7. Gorica, št. 14. Tržič, št. 21. Kormin, št. 22. Muša, št. 23. Fara in
št. 24. Tržič-Panzano.

V kratkem se otvore sledeča skladišča:

V Trstu, Rojan, Largo tra i rivi z mesnico; v ulici S. Marco mesnica. — V
Gradišču v lastni hiši; ki se gradi. — V Vižinadi, s priklopitvijo že tam obstoječe
samostojne zadruge.

Načrtana skladišča:

Trst: Sv. Marija Magdalena zgornja; Ponziana (občinske hiše); Sv. Sobota
(občinske hiše); Greta; Škorklja; Sv. Križ; Tržič; mesnica, pekarna in tretje skla-
dišče v bližini železniške postaje; Ronki; Milje-Grvatini; Buje; Tiran; Opatija-Vo-
lovška; Reka.

Obširno poročilo se objavi koncem meseca avgusta, in se ga bode dobilo v
vsakem zadrugiškem skladišču.

Delavske zadruge prodajajo le članom in proti gotovini.
Skladišča Delavskih zadrug so odprta vsakemu, ki hoče postati član, podpi-
savši delež 20-tih, kron, katerega se izplača tudi v malih obrokih.

Delavske zadruge nudijo velike koristi brez najmanjših žrtev od strani članov.
Nadaljna pojasnila dajejo naša skladišča, kjer se podpisavajo tudi pristopne
izjave.

Trst, v juliju 1913.

Ravnateljstvo.

Pozor!

Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošle priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“.
Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporočila svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

**Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.**

Valjčni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudno vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5.80 K, za ostale države 6.40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3.60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2.50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1.20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi
založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz nižin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wurmund: Katoliško svetovno nazorje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljalati na

Založbo „Zarje“ v Ljubljani.